

Bernard Hinault

Andere boeken van William Fotheringham:

Put Me Back on My Bike: In Search of Tom Simpson

Roule Britannia: Great Britain and the Tour de France

Fallen Angel: The Passion of Fausto Coppi

Cyclopedia: It's All About the Bike

100 jaar wielrennen: de Tour, Giro, Vuelta en de klassiekers

Fotheringham's Sporting Trivia

Fotheringham's Sporting Trivia: The Greatest Sporting Trivia

Book Ever II

Merckx: Half mens, half fiets

Racing Hard: 20 Tumultuous Years in Cycling

WILLIAM FOTHERINGHAM

BERNARD HINAULT

DE RENNER – ZIJN TEGENSTANDERS – ZIJN OPVOLGERS

Vertaling Aad Janssen & Joost Corver

Nieuw Amsterdam *Uitgevers*

Voor Alex Walker, Robert Vogt
en zijn inmiddels overleden vrouw Ginette,
voor die geweldige zomer van 1984.

Oorspronkelijke titel *Bernard Hinault. And the Fall and Rise of French Cycling.*
Yellow Jersey Press, A Penguin Random House Company, Londen

© William Fotheringham 2015
© Nederlandse vertaling Aad Janssen & Joost Corver /
Nieuw Amsterdam Uitgevers 2015
Alle rechten voorbehouden
Omslagontwerp Pankra
Foto omslag © L'Equipe/Presse Sport
NUR 480
ISBN 978 90 468 1959 3
www.nieuwamsterdam.nl/williamfotheringham

‘Mol wilde al heel lang een keer kennismaken met Das.
Die leek naar wat hij gehoord had een erg belangrijk personage.’

– Kenneth Grahame, *De wind in de wilgen*

Inhoud

1	De Das in een val	9
2	Op het randje	26
3	De Bretonse jongen	38
4	De regels aan je laars lappen: opkomst en ondergang	54
5	Wandelend naar de top	74
6	Het systeem-Guimard	91
7	Meesterstukken	107
8	Das	128
9	De breuk	144
10	Geen cadeaus	161
11	<i>Un Bernard peut en cacher un autre</i> – Let op, er kan nog een Bernard komen	173
12	De killer en de fijne jongen	192
13	Kop of munt, ik win of jij verliest	208
14	Dit is niet au revoir, dit is vaarwel	226
15	Wedergeboorte	241
	Appendix 1: Bernard Hinault. Belangrijkste uitslagen	257
	Appendix 2: Franse Tourprestaties na het tijdperk-Hinault	261
	Appendix 3: Dopingverdenkingen Franse renners 1999-2012	263
	Appendix 4: De groten van het Bretonse wielrennen	265
	Bibliografie	269
	Illustratieverantwoording	273
	Dankwoord	275
	Register	277

De Das in een val

‘Alles wat je doet is een constante uitdaging. Je moet zorgen dat je de zaak steeds onder controle hebt, maar doen alsof het een spelletje is.’

– Bernard Hinault

Bernard Hinault zat klem. Hij was vastgepind in de bijrijdersstoel van een auto in een achterafstraatje van het Normandische plaatsje Lisieux en kon geen kant op. De deur ging niet open; het publiek dromde te dicht om de auto. Het raampje omlaagdraaien was ook geen optie; er stonden te veel mensen met hun lijf tegenaan gedrukt. Het was een milde zomeravond, de zon was aan het ondergaan, de supporters waren in groten getale opgekomen en ze hadden al een flinke tijd staan wachten. Jong en oud, mannen en vrouwen, ze wilden allemaal een glimp van hem opvangen, hem aanraken, hem om een handtekening vragen.

Hinault was modieus laat komen opdagen voor het criterium van Lisieux op 23 juli 1985 en de menigte was in de loop van de avond steeds verder uitgedijd in afwachting van zijn komst. De toeschouwers waren op zoek gegaan naar de beste plekken langs het parcours en waren toen als door een magneet aangetrokken samengestroomd op de stoep voor het gebouw waar de renners zich zouden omkleden. De oploop was begrijpelijk. Twee dagen eerder had Hinault voor de vijfde keer de Ronde van Frankrijk gewonnen, waarmee hij het record van Eddy Merckx en Jacques Anquetil had geëvenaard. En hier was hij, in levenden lijve.

Ik weet niet meer hoe Hinault uiteindelijk de auto uit is gekomen

en de deur van de kleedkamer heeft bereikt. Wat ik nog wel weet is dat hij volgens het scenario enige dasachtige agressie had moeten tonen – op zijn minst een grauw, misschien wel een uithaal met een klauw – maar dat daar geen sprake van was. Hij bleef rustig zitten wachten tot de organisatoren een paar sterke mannen hadden opgetrommeld die ervoor konden zorgen dat hij de ruimte kreeg om uit te stappen. Hij zag er iel uit – hij is een van die renners die óp de fiets indrukwekkender ogen dan ernáást – en zoals te verwachten was kwam hij enigszins vermoeid over. Hij won niet. Dat voorrecht was voor de man uit de streek, Thierry Marie, een eerstejaarsprof die net zijn Tourdebuut had gemaakt.

Ik stond niet in de meute rondom de auto met de man in de gele trui. Ironisch genoeg was ik niet gekomen voor Hinault. Het viel niet te ontkennen dat er in de dramatische Tour van 1985 geschiedenis was geschreven, maar voor een grote groep toeschouwers ging het hier om lokalere belangen. Samen met andere leden van de Étoile Sportive Livarotaise – een vereniging uit een vijftien kilometer zuidelijker gelegen dorp, dat bekendstond om zijn kaas en cider – kwam ik naar Thierry kijken, die een jaar eerder nog onze clubgenoot was geweest. Thierry was een van de drie Livarotais in het hoofdnummer van die avond. De andere twee waren François Lemarchand, nog een eerstejaarsprof die net de Tour had uitgereiden, en Alain Percy, een amateur van de eerste categorie die was geselecteerd voor de regionale ploeg van Normandië. Zij waren de jongens met wie we trainden, stoere verhalen uitwisselden en grappen uithaalden. Zij waren onze toegang tot het domein van Hinault en co. Daarmee was de Das veel minder dan de spreekwoordelijke zes stappen van ons verwijderd.

Wij behoorden ook tot het wereldje dat in de naoorlogse tijd Hinault, Maurice Le Guilloux, Vincent Barteau, Laurent Fignon en talloze andere Franse profs had voortgebracht. In die wereld werden elk weekend tientallen koersen betwist, en ook nog een flink aantal doordeweeks. Er waren perioden in het jaar waarin bijna elk afgelegen dorp of klein gehucht in Normandië en Bretagne zijn eigen Prix du Comité des Fêtes of Prix du Cyclisme had. Sommige plaatsen

hadden er wel twee of drie per zomer. Hinault en de anderen naar wie we kwamen kijken waren allemaal in dat soort koersen begonnen. Ze waren opgeklommen naar grotere evenementen, regionale semiklassiekers die met veel trots werden georganiseerd door clubs als de onze, en vandaar door naar de hoogste regionen. Zo waren we hiermee verbonden. Voor Livarot, een club uit een kleine plaats ver op het Franse platteland, was het een onwaarschijnlijke prestatie om twee renners in de Tour te hebben – althans sinds er in de jaren vijftig een eind was gekomen aan de regionale ploegen. Het was net zoiets als een finale van de FA Cup waarin twee spelers staan opgesteld die afkomstig zijn van een klein amateurclubje uit de provincie. Voor onze ploegleider, Robert Vogt, was dit bijna het hoogst bereikbare.

De criteriums na de Tour zijn er – waren er – om je de kans te geven je helden in het echt te zien. Dat voegt een extra, persoonlijke dimensie toe aan de foto's en de verhalen. Hinault had een sleutelrol gespeeld in mijn wielerleven sinds dat in 1978 van start was gegaan en hier was hij dan, eerst klem in een auto, daarna opgaand in de menigte en vervolgens voorbijzovend in een hogesnelheidslint tegen de achtergrond van de ondergaande zon. Hinaults golvende haar, borstelige wenkbrauwen en ontblote tanden hadden het omslag gesierd van menig nummer van de *Miroir du Cyclisme*, het blad dat ik als tiener had verslonden. Ik ging zo op in zijn wereld dat de natuurkundeleraar een krijtje tegen me aan moest gooien om me weer terug te brengen in het land van vergelijkingen en bunsenbranders. Mijn inmiddels overleden vader en ik luisterden naar de etappekoersen en klassiekers waar Hinault in schitterde via Franse radiozenders met commentaar van Jean-René Godart en Jean-Paul Brouchon.

Ik was geen fanatieke supporter van Hinault, ondanks zijn onbetwiste status als de beste renner van dat moment. Wat me aantrok in de wielersport was het heerlijke clandestiene gevoel dat erbij hoorde: de ontdekking van een cultuur waar maar weinig mensen van wisten of belang in stelden, waar je werd rondgeleid in een taal die maar weinig mensen spraken en via media waar je niet gemakke-

lijk toegang toe had. De bladen moesten worden gekocht in een winkel in Soho, de radio moest op het juiste tijdstip op de juiste zender worden afgestemd. Maar Hinault verscheen altijd op de memorabele momenten, en de schaarste van die momenten maakte ze des te bijzonderder.

Bij een schooluitwisseling in Bretagne in de paasvakantie van 1979 zeurde ik bij mijn gastgezin net zo lang tot ze me naar Parijs-Roubaix en Luik-Bastenaken-Luik lieten kijken, waar Hinault een van de machteloze achtervolgers was op de ongenaakbare Didi Thureau. Later dat jaar wist ik een radio te bemachtigen om het verslag van de aankomst op de Ballon d'Alsace te kunnen horen – Hinaults heroïsche, inmiddels vrijwel vergeten duel met Joop Zoetemelk – terwijl ik met mijn klas zat te picknicken op een heuvel in Devon tijdens een uitje bij het tegenbezoek van de Franse uitwisselingsklas. Hinaults gewonnen WK in Sallanches in 1980 had ik bekeken tijdens een bezoek aan onze zustergemeente in Normandië, onderbroken door een lange lunch en een autorit van het ene gastadres naar het andere, waarbij mijn broer onderweg zijn camembert uitkotste.

Geïnspireerd door de wetenschap dat Hinault in het verregende Sallanches al vroeg was gedemarreerd om de chaos in het peloton te ontlopen, probeerde ik een jaar later iets vergelijkbaars op het kampioenschap van Devon en Cornwall voor junioren, om er vervolgens achter te komen dat dat voor hem misschien de juiste tactiek was geweest, maar voor mij niet zou werken. In 1982 was ik ertoe overgegaan om een zweetband te dragen in de kleuren geel en zwart van Renault-Elf, populair dankzij Hinault en Laurent Fignon. Als de Das en Le Professeur zich niets gelegen lieten liggen aan wat praktisch en smaakvol was, had ik er geen moeite mee om hun voorbeeld te volgen.

De Tour van 1984, Hinault tegen Fignon, was de eerste die ik volledig meebeleefde, in Frankrijk. Ik wist toen nog niet dat ik vanaf 1990 de meeste Ronden van Frankrijk zo zou volgen als journalist, via de Franse televisie en de sportkrant *L'Équipe*. In die smoorhete julimaand was het vaste prik – als ik tenminste niet hoefde te koersen of te trainen – dat ik 's middags de heuvel in Livarot op liep naar

het huis van monsieur en madame Vogt, die de gordijnen dicht-hielden tegen de zon zodat we getuige konden zijn van de langzaam maar zekere nederlaag van Hinault en de grote zege van Fignon. Dat riep bij ons een triomfantelijk gevoel op, omdat we wisten dat onze Thierry het seizoen daarna met Fignon en onder Guimard in de onverslaanbare ploeg van Renault-Elf zou rijden. Achteraf gezien is het grappig om weer het gevoel van leedvermaak op te roepen over het feit dat Hinault de herfst daarvoor met Guimard gebroken had. Nu kreeg hij klop, en onze jongen zou tot de ploeg behoren die Hinault in 1985 onder de voet zou lopen. Niemand rekende er op dat moment op dat de Das nog een keer zou terugblijven.

Een kleine dertig jaar later keek ik weer naar de gestalte van Hinault die in een auto was geperst, maar dit keer stond er geen menigte omheen en zat ik er zelf ook in. Het was zo'n met logo's volgeplakte en met antennes versierde rode Skoda Superb sedan waar de bobo's van de Tour de France in rijden en we stonden boven op Holme Moss. Dit heidegebied in Yorkshire lag er verlaten bij, zoals te verwachten was op een doordeweekse dag tegen het einde van maart, en het was bitterkoud bij een wind die heel van ver uit het oosten leek te komen.

Een nationaal instituut dat tijdelijk is overgeplaatst naar buitenlands grondgebied: dat leverde op die lentedag van 2014 een vermakelijk schouwspel op. Hinault was in Yorkshire om reclame te maken voor de Grand Départ in Leeds in de zomer daarna, en was begonnen met een ceremonieel bezoek in de rode Skoda aan de Robin Hood-pub in Cragg Vale. Hij had snel een pastetje en een biertje genomen in de bar – de foto van Simon Wilkinson verscheen in veel kranten – een heleboel vragen van de lokale pers beantwoord en toen zijn wielerkleding aangetrokken voor een ritje met een groep renners uit de regio naar de top van wat werd gepresenteerd als de langste onafgebroken klim op Engels grondgebied. Hij had op van alles en nog wat zijn handtekening gezet, van posters en T-shirts tot de vaandels die de plaatselijke bevolking aan de te-

leggraafpalen zou laten wapperen als de Tour er op 7 juli langs zou komen.

Hinault was allang niet meer de iezegrim van het Franse wielrennen, die ooit de wens had uitgesproken dat hij een jack met spijker-tjes droeg, tegen de mensen die hem na elke etappe zo hinderlijk op zijn rug klopten. De Das was mild geworden, een gezaghebbende vaderfiguur, zoals het dier dat Kenneth Grahame beschreef in *De wind in de wilgen*. Hij sprong door de hoepels van de media en de marketingmensen met dezelfde professionaliteit dat hem indertijd op de fiets kenmerkte: hij had dit op zich genomen, dus hij deed wat hij moest doen, zonder bedenkingen.

We reden vanuit Cragg Vale de Moss over, de talloze klimmetjes op en af die de tweede Touretappe, naar Sheffield, tot een van de zwaarste openingsweekendritten sinds jaren zouden maken. Hij werd helemaal lyrisch over de stenen muurtjes – ‘moet je je voorstellen wat daar voor vakmanschap en tijd in is gaan zitten’ – speculeerde erover wat voor wijn je zou drinken bij een fazant die je daar in de heuvels had geschoten en daarna thuis had klaargemaakt, sprak over terriërs en genoot van de parallellen tussen de mensen uit Yorkshire en de als taai en stug bekendstaande Bretons. Hij schiep zichtbaar genoeg in de korte steile afdalingen over smalle wegen en de pittige klimmetjes waar de finale van de etappe naar Sheffield mee bezaaid was. ‘De renners zullen dit niet leuk vinden, vooral niet als het regent,’ zei hij gniffelend. ‘Ik zou waarschijnlijk hebben geklaagd, maar ik zou me hier ook wel hebben vermaakt.’

Je zou kunnen zeggen dat het idee van professioneel wielrennen als iets waarmee je je vermaakt, ten grave is gedragen op de dag dat Hinault symbolisch zijn fiets aan een haak hing na zijn afscheidskoers in november 1986. De frase ‘*se faire plaisir*’ – je vermaken, ergens plezier aan beleven, genieten – dringt zich steeds opnieuw op als je met hem over wielrennen praat. Het komt misschien vreemd over om die uitdrukking te gebruiken voor iets dat zo veel inspanning en opoffering vraagt als de professionele wielersport, maar Hinault stond daar niet alleen in: ook Fignon had die instelling. In

mijn vijftientwintig jaar in de Ronde van Frankrijk was de enige winnaar die ik wielrennen leuk heb horen noemen Lance Armstrong, maar dat is een ander verhaal.

Hinaults carrière vormde een mooie brug tussen twee tijdperken. Hij begon in 1975, toen de sport in de kern nog nauwelijks veranderd was sinds de Tweede Wereldoorlog – de fietsen, de kleding en de wegen waren beter geworden, maar verder was er haast geen verschil – en toen hij zijn fiets aan de wilgen hing, begon het wielrennen zijn eenentwintigste-eeuwse vorm al aan te nemen. Bij zijn afscheid in 1986 was het een veel grotere, veel meer op de commercie gerichte, volledig internationale sport met meer geld en meer sponsors. Bij Hinaults eerste Tour, in 1978, bestond het peloton uit slechts elf ploegen, met vooral fietsfabrikanten als sponsors en co-sponsors. Zes daarvan waren Frans; Italiaanse ploegen waren er helemaal niet. Een Zweed, een Ier en twee Britten (Barry Hoban en Paul Sherwen) waren de enige renners van buiten de traditionele Europese wielerslanden. In 1986, toen Hinault zijn laatste Tour reed, deden er inmiddels eenentwintig ploegen mee, waaronder twee Colombiaanse en een Amerikaanse, met een gevarieerde mix van internationale sponsors, en met renners uit Australië, Noorwegen, Canada, Mexico en natuurlijk Europa, de Verenigde Staten en Zuid-Amerika.

Toen ik Hinaults zegetocht in de Tour van 1985 volgde – voor hetzelfde Franse televisietoestel als in 1984 – was het evenement al heel ver op weg in zijn overgang van een Franse etappekoers met enkele buitenlandse deelnemers naar een internationaal sportevenement dat (grotendeels) plaatsvond op Frans grondgebied. Die globalisering had zich binnen een paar jaar voltrokken. Volgens sommige historici kwam het keerpunt in 1981, toen Phil Anderson Hinault van de wijs bracht door in zijn wiel te blijven in de klim naar Pla d'Adet in de Pyreneeën, waarna de Australiër de gele trui mocht aantrekken. Anderson was de eerste klassementsleider van buiten Europa, wat voor Jacques Goddet aanleiding was voor een redactioneel commentaar in *L'Équipe* over de globalisering van de wielersport getiteld 'Un Tour mondialisé'. De zege van de Amerikaan Greg LeMond

in Hinaults laatste Tour was de eerste van een niet-Europeaan; voor *L'Équipe*-oudgediende Pierre Chany stond het feit dat er toen vier landen in de topvijf vertegenwoordigd waren voor de 'voltooide internationalisering van de Tour'. Chany herinnerde zijn lezers eraan dat het een paar jaar eerder nog ondenkbaar was geweest dat de geletruiwinnaar niet uit Europa kwam en hij keek uit naar een tijd waarin er geen enkel land meer zou zijn dat het wielrennen zou domineren – inmiddels is het zover.

Hinault speelde ook een rol in de overgang in de jaren tachtig. Nadat zijn mentor Cyrille Guimard LeMond had aangetrokken, maakten ploegleider en kopman een veelgeroemde reis naar de Verenigde Staten, waar ze tijdens een fotosessie samen met de nieuwe aanwinst poseerden in wildwestuitdossing. Dat lijkt nu een belangrijk keerpunt. Hinaults latere overgang naar La Vie Claire was een goed voorbeeld van de veranderingen in de wielersport. Renault was een staatsbedrijf dat auto's fabriceerde, met alle emotionele bagage die daarbij hoorde, terwijl La Vie Claire een keten van natuurvoedingswinkels was die werd geleid door de charismatische, zij het ook enigszins louche kapitalist Bernard Tapie. De door Mondriaan geïnspireerde koerstrui was exemplarisch voor de moderne uitstraling van de ploeg. En door Tapie voor het wielrennen te winnen haalde Hinault het grote geld binnen.

De Breton wordt terecht geprezen als de laatste wielerkampioen in een ander opzicht. Sinds zijn tijd heeft er nooit meer een Tourwinnaar – en maar een doodenkele andere renner – een heel seizoen gekoerst met als doel om alles te winnen wat er te winnen viel. 'Wellicht de laatste in zijn soort, die koerste van het voorjaar tot het najaar, op elk terrein zegevierde, de ene topprestatie na de andere neerzette en zo de grootste erelijst in de wielergeschiedenis neerzette na Eddy Merckx,' schreef Olivier Margot in 2003 in de inleiding van het boek waarmee *L'Équipe* het honderdjarig bestaan van de Ronde van Frankrijk vierde.

Fignon viel Margot bij, en wees erop dat de beperkte benadering met alleen de Tour de France als doel ook gevolgen heeft voor de statuur van de kampioenen die die aanpak hanteren: 'Als Hinault in

vorm was, vaagde hij iedereen weg; hij wilde zo veel mogelijk winnen, van het begin tot het einde van het seizoen. In die tijd pakten wielerkampioenen alles serieus aan. Als de Das won, won hij met overmacht.' 'Hinault flikte het gewoon, zoals die keer dat hij viel in de Dauphiné [van 1977] en toch won, of de manier waarop hij [in 1980] Luik-Bastenaken-Luik domineerde in de sneeuw,' memoreert Sam Abt, indertijd sportverslaggever voor de *Herald Tribune*. 'Dat was machtsvertoon van de bovenste plank.'

Er voltrok zich nog een verandering, over de hele breedte. In 1978 kon de Amerikaanse schrijver Felix Magowan nog stellen dat 'in Romaanse landen wielrennen een sport is die vooral wordt beoefend door kansarmen, degenen die anders misschien waren gaan boksen. [...] De meeste wielrenners zijn kinderen van [...] hetzij landloze dagloners, hetzij kleine boeren. In Frankrijk komen ze vaker wel dan niet uit Bretagne, de enige regio waar wielrennen net zo populair is als in België.' Dat ging in de late jaren tachtig niet meer op, deels omdat de internationale samenstelling van het profpeloton inhield dat potentiële renners lang niet meer alleen uit het traditionele werklieden- en landbouwmilieu kwamen, maar ook omdat er als gevolg van economische veranderingen in heel Europa minder kleine boeren en industriearbeiders waren die de wielersport nodig hadden als ontsnappingsmogelijkheid. In de tijd van Hinault veranderde de sociologische samenstelling van het peloton volledig, zozeer dat Margot hem omschreef als 'een van de laatste symbolische vertegenwoordigers van een arbeidersklasse die het zwaar had'.

Hinault wordt echter vooral geroemd als de laatste *patron*, de laatste van een reeks gezaghebbende figuren die helemaal terugging tot de begindagen van de wielersport. Zij waren de mannen met het onverzettelijkste karakter en de sterkste benen, die het tempo van de koers konden opleggen en hun invloed konden aanwenden bij organisatoren en andere ploegen. Hun grillen bepaalden mede wat de kansen van hun medeberoepsrenners waren in andere koersen; zij konden bedingen hoeveel startgeld hun ondergeschikten kregen. De patrons – Merckx, Van Looy, Hinault,

Anquetil – waren een soort combinatie van vakbondsleider en mafiabaas, maar ze hadden dit met elkaar gemeen: zij regeerden de sport met spierkracht en stemverheffing. Hinaults status als patron werd al vroeg gevestigd toen hij in 1978 in verzet kwam tegen de organisatoren van de Ronde van Frankrijk, en hij bleef de baas spelen over zijn mederenners tot het eind van zijn carrière. Daarna verging het de patron net zoals de dodo.

Hinault was ook in een ander opzicht de laatst overgeblevene. In 1985 kon de Franse dominantie in de Tour als een gegeven worden beschouwd, puur vanwege de recente historie. De gedachte dat er na hem minstens dertig jaar geen Fransman meer zou winnen was volstrekt bizar, nog bizarder dan het idee dat er ooit een Tourstart in het Britse graafschap Yorkshire zou plaatsvinden. Op de grasstroken rond het parcours van het criterium in Lisieux in 1985 zouden allebei die bedenksels weggelachen zijn, maar vooral de voorstelling dat de Fransen in 2015 nog steeds zouden wachten op een nieuwe Tourwinnaar uit hun eigen gelederen was ondenkbaar. De Fransen hebben een heleboel ritten gewonnen in de Tour en vele malen het geel naar Parijs gebracht. Tussen de laatste zege van Eddy Merckx in 1974 en de laatste zege van Hinault in 1985 hebben de Fransen negen van de elf keer gewonnen: Hinault vijfmaal, en Fignon en Bernard Thévenet elk tweemaal. De acht jaar tussen Thévenet in 1975 en Roger Pingeon in 1967 leek een lange periode, maar dat was misschien toch eerder een uitzondering – vanwege het exceptionele talent van Merckx – gezien het feit dat de Fransen eind jaren vijftig, begin jaren zestig hadden gegrossierd in Tourzeges.

Zoals Franse sportlieden graag zeggen is de waarheid van vandaag niet die van morgen. Er kan snel iets veranderen. Toen ik in 1990 voor het eerst als journalist verslag deed van de Ronde van Frankrijk, stond het er al slecht voor met de kansen van het thuisfront. Fignon had veel last gehad van blessures, maar na zijn bijna-zege in 1989 stond hij nog wel op de lijst met kanshebbers. Verder was er in Frankrijk niemand met zijn statuut. Van toen af

aan ging het zo hard achteruit dat tegen de tijd dat het nieuwe millennium aanbrak een Franse etappezege al iets bijzonders was geworden.

Het Festina-dopingschandaal van 1998 deed de sport in Frankrijk schudden op zijn grondvesten. De beste ploeg van het land, met publiekslieveling Richard Virenque als kopman, bleek te steunen op geïstitutionaliseerd dopinggebruik. Een hele reeks andere ploegen en renners waren er ook bij betrokken. Dat was een grote vernedering. Te midden van die onzekerheid voerden verhalen over de teloorgang van de Franse wielersport aan de basis de boventoon, van eigenaars van rijwielzaken die klaagden dat jongeren niet meer fietsten tot koersorganisatoren – uit de regio Normandië, waar de kalender toen ik daar vijftien jaar eerder mijn wedstrijdes reed nog zo vol stond – die langs het parcours van de Tour de France stonden met protestborden waarop ze klaagden dat de nationale wielerbond geen belangstelling had voor lokale evenementen. Begrijpelijkerwijs waren er pessimisten die meenden dat het wielrennen in Frankrijk in een staat van permanent verval verkeerde. De hoofdverslaggever bij *L'Équipe*, Philippe Brunel, en de schrijver Jacques Marchand behoorden tot degenen die voorspelden dat het Franse publiek het wielrennen op dezelfde manier de rug zou toekeren als indertijd was gebeurd met het boksen sinds de dagen van Marcel Cerdan en Jean-Claude Bouttier.

De wielersport is in Frankrijk zeker niet aan het uitsterven en dat zal waarschijnlijk ook nooit gebeuren, maar van de wanhopige Franse zoektocht naar een opvolger van Hinault – geen vijfvoudig Tourwinnaar, gewoon een renner die één keer zegeviert – is het einde nog lang niet in zicht. Dat betekent dat het verhaal van Hinault nog niet helemaal af is. Zijn opvolging is van belang, en niet alleen in Frankrijk. Waarom? Omdat in wat inmiddels hét uithangbord van de wielersport is, de ‘Franse kwestie’ een cruciaal bestanddeel is geworden en al sinds het eind van de vorige eeuw zowel Fransen als buitenstaanders zorgen baart. Dat komt deels doordat, anders dan bij grote stadionevenementen, het uithangbord van de wielersport grotendeels wordt gekarakteriseerd door zijn locatie. Ook al worden

er korte uitstapjes gemaakt buiten de landsgrenzen, de Tour de France kan alleen in Frankrijk plaatsvinden, maar dat decor heeft op zijn beurt een veel grotere invloed op de wedstrijd dan bijvoorbeeld de locatie van Wimbledon of Roland Garros. Als de Tour door Bretagne trekt, zoeken de supporters en de media naar Bretons. Omdat de Tour permanent in Frankrijk is geworteld, versterken Franse successen het evenement: er staat dan meer publiek langs de weg, het trekt sponsors aan en de ambtelijke molens draaien gemakkelijker. Mensen van buiten Frankrijk worden aangetrokken door de Tour vanwege zijn typisch Franse eigenschappen, en goede prestaties van Franse renners zijn daar een onderdeel van.

In Frankrijk is het nationale zelfonderzoek begrijpelijk. Succes of het gebrek eraan in de Tour heeft implicaties door de hele wielervoedselketen heen, tot aan de wielersclub van Livarot, het criterium van Lisieux en de allerkleinste koersjes. Maar als je het breder trekt, is er sprake van wat de Britten – vóór Andy Murray – het Wimbledon-syndroom noemden: het frustrerende besef dat een land een groots internationaal sportevenement heeft gecreëerd, maar daar geen successen in kan behalen. Door het mediaprofiel en de duur van de Tour wordt die afwezigheid van succes er al dertig jaar elke zomer dertig dagen lang hardhandig ingepeperd. Dus terwijl België zich er na het tijdperk-Merckx langzaam maar zeker bij heeft neergelegd dat er geen tweede Kannibaal komt, zoekt Frankrijk nog steeds wanhopig naar zijn tweede Das.

De toeschouwers in Lisieux waren op die milde zomeravond dertig jaar geleden niet gekomen voor een terugblik op de bloeitijd van de Franse wielersport, of voor de laatste kampioen uit het ‘amateur’-tijdperk, of een kampioen die de belichaming was van een sport die van een kleine schare liefhebbers doorbrak naar het grote internationale publiek, of de laatste patron. Zelf de grootste pessimisten waren niet naar een Franse Tourwinnaar komen kijken in de veronderstelling dat dat voorlopig wel voor het laatst zou zijn. We oordeelden Hinault op zijn merites als kampioen, en dat waren er veel.